

EESTI KEELE KUI TEISE KEELE ÜLERIIGILINE TASEMETÖÖ 6. KLASSILE

2005/2006. õa

Kristi Saarso, Elle Sõrmus

Tallinna Ülikool

1. EESMÄRGID, ÜLESEHITUS JA KORRALDUS

Haridusministri 23.01.2002 määruse nr 18 „Õpitulemuste välishindamise põhimõtted, riigieksamitööde, põhikooli lõpueksamitööde ja üleriigiliste tasemetööde koostamise, hindamise ja tulemuste analüüsi alused“ § 1 järgi on tasemetööd õpitulemuste välishindamise süsteemi koostisosa.

Ülalviidatud määruses sätestatud õpitulemuste välishindamise süsteemi eesmärkide ning üleriigilisele tasemetööle esitatavatele üldnõuete põhjal on tasemetöö eesmärgid:

- 1) hinnata õpilaste II kooliastme lõpuks eeldatavate õpitulemuste saavutatust;
- 2) anda tagasisidet tasemetöö tulemustest kõigile asjast huvitatud osalistele (õpilane, õpetaja, koolijuhtkond, lapsevanem, õppekirjanduse autor, haridusametnik jt).

Tasemetöö oli koostatud kahes sarnases variandis, erinevused ilmnisid valikuvariantide järjestuses, sõnastuses ja vormivalikus.

Tasemetöö korraldamis- ja hindamisjuhendi järgi kontrolliti tööga järgmisi teadmisi ja oskusi:

- 1) kuulamisoskust (A ja B – 1., 2. ülesanne);
- 2) lugemisoskust (A ja B – 3., 4. ülesanne);
- 3) sõnavara tundmist (kõik ülesanded);
- 4) õigekeelsust (A ja B – 5., 6., 7. ülesanne);
- 5) õigekirjaoskust (A ja B – 6., 7. ülesanne);
- 6) lause- ja tekstimoodustust (A ja B – 7. ülesanne).

Töö koosnes seitsmest ülesandest. Kuulamisülesande täitsid õpilased õpetaja kaks korda ette loetud teksti põhjal. Teised ülesanded lahendasid õpilased tasemetöö teksti alusel, ootamata korraldust iga järgmise ülesande täitmiseks. Õpetajate endi koostatud lisaülesannet, mis oli mõeldud neile õpilastele, kes said kohustuslike ülesannetega varem valmis, Riiklikku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskusesse (edaspidi REKK) ei saadetud ega arvestatud ka punktisummas. Tasemetöökõks oli aega 45 minutit. Töös ei olnud ette nähtud mustandit. Kokku võis õpilane töö eest saada 40 punkti.

Tasemetöö punktide ja hinnete vastavus oli määratud haridusministri 10. augusti 2005. aasta määruse nr 24 „Õpilaste hindamise, järgmisse klassi üleviimise ning klassikursust kordama jätmise alused, tingimused ja kord“ § 6 alusel järgmiselt:

36–40 punkti (90–100%)	– hinne „5“
28–35,5 punkti (70–89%)	– hinne „4“
18–27,5 punkti (45–69%)	– hinne „3“
8–17,5 punkti (20–44%)	– hinne „2“
0–7,5 punkti (0–19%)	– hinne „1“

1.–6. ülesanne andsid igaüks 5 punkti ning 7., kirjutamisülesandes hinnati eraldi ülesande täitmist koos teksti sisukusega ning keelelist veatust. Kokku andis 7. ülesanne 10 punkti, ülesande hindamisjuhend

oli arusaadav ja võimaldas õpilaste sooritust diferentseerida. 1.–6. ülesandeni sai õpilane iga õige vastuse eest 1 punkti. 6. ülesandes oli eesmärgiks seatud ka vastuse keeleline korrektsus. Miinustesse ei tohtinud punktiarvestuses minna.

2. TASEMETÖÖ TULEMUSED

REKKile saadetud andmeil osales tasemetöös 1495 õpilast, kellest 801 (53,6%) olid poisid ning 694 (46,4%) tüdrukud. Tasemetöö keskmine hinne oli 3,9 (2003. aastal 3,7 ja 2004. aastal 3,5; 2005. aastal eesti keele kui teise keele tasemetööd ei tehtud). Sooritamise edukus (hinded „3“, „4“ ja „5“ saanud õpilasi) oli 96% (2003. aastal 90,3%; 2004. aastal 82,5%) ning kvaliteet (hinded „4“ ja „5“ saanud õpilasi) 65,7% (2003. aastal 63%; 2004. aastal 48,8%).

Tabel 1. 2006. aasta tasemetöö üldandmed

Õpilaste arv	Edukus	Kvaliteet	Max punktiarv	Max tulemus (punkte)	Min tulemus (punkte)	Keskmine tulemus (punkte)	Keskmine hinne
1495	96%	65,7%	40,0	40,0	7,0	29,7	3,9

Tabelist 1 nähtub, et parim tulemus oli 40 punkti, mis oli ka töö suurim võimalik punktisumma, ning halvim oli 7 punkti.

Tabel 2. Tasemetöö andmed kolme aasta võrdluses

Aasta	Edukus (%)	Kvaliteet (%)	Keskmine hinne
2003	90,3	63,0	3,7
2004	82,5	48,8	3,5
2006	96,0	65,7	3,9

Võrreldes kolme viimase tasemetöö tulemusi selgub, et paranenud on eksami edukus – võrreldes 2004. aastaga 13,5% võrra ning võrreldes 2003. aastaga 5,7%. Töö soorituskvaliteet on võrreldes 2004. aastaga kasvanud 16,87% võrra ning võrreldes 2003. aastaga 2,70%. Et 2004. aastal on ka keskmine hinne halvem kui teistel võrreldavatel aastatel, võib oletada, et 2004. aasta tasemetöö võis oma raskuselt ületada taset, mida 6. klassi õpilastelt eeldada võiks.

Tabel 3. Tasemetöö hinded

Hinne	Arv	Protsent
„1“	2	0,1
„2“	57	3,8
„3“	453	30,3
„4“	598	40,0
„5“	384	25,7

Lõviosa õpilastest (40%) tegi tasemetöö hindele „4“, hinde „3“ sai 30,3% ning hinde „5“ pisut enam kui veerand õpilastest. Maksimaalsele punktiarvule tegi tasemetöö 43 õpilast ehk 2,9% valimist (tabel 3). Töö mitterahuldavale hindele sooritanute protsent oli väike – 3,9.

Veerandihindeid kõrvutades selgus, et esimesel veerandil oli domineeriv hinne „3“, kuid nii teisel kui ka kolmandal veerandil oli kerkinud hinde „4“ saanute arv „3“ saanute arvust kõrgemale. Keskmine

koolihinne oli 3,8. Võrreldes tasemetöö keskmise hindega 3,9 ei ole erinevus oluline, jäädes vaid 0,1 hindepunkti piiresse. Veerandihinnete keskmisi võrreldes selgus, et keskmine hinne oli halvim samuti esimesel veerandil (3,79), teisel veerandil oli keskmine 3,81 ja kolmandal veerandil 3,84.

1182 õpilast (79,1%) õppis vene õppekeelega koolides. Eesti õppekeelega koolides õppivaist vene emakeelega õpilasist tegi tasemetööd 98 (6,6%) ja eesti-vene segakoolides 68 õpilast (4,5% valimist).

Tasemetöö variandid jagunesid õpilaste vahel peaaegu võrdselt – A-varianti tegi 750 ja B-varianti 745 õpilast.

Suurima osa tasemetöö tegijaist moodustasid Harjumaa koolide õpilased – 824, Ida-Virumaal tegi tasemetööd 508, Tartumaal 61 ja Pärnumaal 48 õpilast. Harjumaal oli tasemetöö keskmine tulemus 3,9 punkti nii töö A- kui B-varianti puhul. Ida-Virumaal oli A- ja B-varianti keskmine hinne vastavalt 3,7 ja 3,8; Tartumaal 4,2 ja 4,4 ning Pärnumaal 4,3 ja 4,6. Ilmnes tendents, et B-varianti tulemused olid veidi paremad; A-varianti keskmine hinne oli 3,8 ja B-variantil 3,9.

Poiste ja tüdrukute tulemuste analüüsist selgus, et poiste keskmised tulemused jäid tüdrukute keskmisele alla – poisid said tasemetöö eest keskmise hinne 3,7 ja tüdrukud 4,1. Eri variantide järgi said poisid A-varianti eest keskmise hinne 3,7 ja B-varianti eest 3,8; tüdrukud aga A-varianti eest 4,0 ja B-varianti eest 4,1.

Tabel 4. Poiste ja tüdrukute tulemuste võrdlus varianti ja üldise keskmise alusel

	Keskmine hinne	A-varianti keskmine hinne	B-varianti keskmine hinne
Poisid	3,7	3,7	3,8
Tüdrukud	4,1	4,0	4,1

Arvandmetest võib seega järeldada, et üldiselt oli A-variant õpilastele pisut raskem, kuigi erinevused ei ole märkimisväärsed. Poiste ja tüdrukute hindeid võrreldes nähtub, et poiste jaoks oli aga A-variant Bst keerukam.

Ka ülesannete kaupa analüüs näitas, et tüdrukute keskmised tulemused olid paremad kui poiste omad (tabel 5), eriti torkab erinevus silma seitsmenda ülesande puhul. Niisugune tendents on loomulik, arvestades tüdrukute kiiremat keelelist arengut selles vanuses.

Tabel 5. Poiste ja tüdrukute tulemuste erinevus ülesannete kaupa

	Keskmine tulemus	Ülesanded						
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Poisid	28,4	4,6	4,5	4,0	4,6	3,3	2,7	4,8
Poiste %	71,0	91,4	90,2	80,2	91,9	65,5	53,0	47,7
Tüdrukud	31,1	4,7	4,7	4,3	4,8	3,4	3,2	6,1
Tüdrukute %	77,8	94,6	93,8	86,9	95,2	68,5	63,0	60,6

Maakonnakeskustest osales tasemetöös 62 õpilast, keskmine tulemus oli 33,4 punkti. Enam raskusi valmistasid kuues ja seitsmes ülesanne, mille eest saadi 3,4 punkti 5 võimalikust ja 6,9 punkti 10 võimalikust. Keskmine hinne oli 4,1; halvim tulemus oli 14 ja parim 40 punkti.

Suurlinnakoolide õpilasi võttis tasemetööst osa 950, nende keskmine tulemus jäi 29,9 punkti piiresse. Raskemad olid viies, kuues ja seitsmes ülesanne, mille eest saadi keskmiselt vastavalt 3,3, 3,0 ja 5,3 punkti. Õpilaste keskmine hinne oli 3,8.

Teeninduspiirkonnata koolidest osales tasemetöös 104 õpilast, kelle keskmine tulemus oli 30,6 punkti. Keerukaimaks osutusid samuti viies (3,5 punkti), kuues (3,0) ja seitsmes (5,8) ülesanne. Keskmine hinne oli tasemetöös osalenuil 4,0.

Valla- ja väikelinnakoolide õpilasi võttis tasemetööst osa 241. Keskmine tulemus oli 28,7 punkti. Taas osutusid raskeimaks viies (3,3 punkti), kuues (2,5) ja seitsmes (5,4) ülesanne. Töös osalenud õpilaste keskmine hinne oli 3,8.

Keskmiselt osutusidki seega koolitüübiti raskeimaks kuues ülesanne, kus tuli lünka kirjutada tegusõna sobivas ajavormis, ning seitsmes ülesanne (kiri). Keerukas oli ka viies keeleülesanne, kus pidi lünka kirjutama sõna sobivas vormis.

Tabel 6. Keskmised tulemused koolitüübiti

Koolitüüp	Keskmine tulemus		Keskmine koolihinne
	Punktid	Protsent	
Maakonnakeskuste koolid	33,4	83,6	4,1
Suurlinnakoolid	29,9	74,9	3,8
Teeninduspiirkonnata koolid	30,6	76,4	4,0
Valla- ja väikelinnakoolid	28,7	71,8	3,8

Kehvim tulemus oli koolitüübiti valla- ja väikelinnakoolides, tulemuse viis alla struktuuri- ja kirjutamisülesande kesisem sooritus (tabel 6); neil oli ka suhteliselt halvem keskmine koolihinne. Kuulamis- ja lugemisülesannete puhul olulisi erinevusi teiste koolitüüpidega ei ilmnenu.

Suhteliselt parem oli tasemetöö tulemus maakonnakeskustes, kus hea tulemus on korrelatsioonis ka keskmise koolihindega, mis samuti oli muude koolitüüpidega võrreldes parem.

Ka maakonniti osutusid raskeimaks viies, kuues ja seitsmes ülesanne, kuid nende sooritusprotsent varieerus. Nii valmistas näiteks Ida-Virumaal, kus keelekeskkonda ja praktilist suhtlusvõimalust napib, rohkem raskusi kirjutamisülesanne (48,7%).

Keskmiselt saavutasid õpilased kõigi maakondade ja koolitüüpide kaupa parima tulemuse neljanda ülesande eest, mille keskmine sooritus oli 93,3%. Ülesandes tuli leida tekstilõigule pealkiri, s.o valida õige loomanimetus. Hästi lahendati ka esimene kuulamisülesanne, kus tuli valida õpetaja ettelooetava teksti alusel õige vastuse pilt ning teha vastavasse kasti märged.

Nõrgim oli kirjutamisosa tulemus (tabel 7) – ainult 53,7%. Hädas olid õpilased ka struktuuriülesande täitmisega, mille eest saadi keskmiselt 2,9 punkti (57,6%).

Tabel 7. A- ja B-variandi ülesannete keskmised tulemused ning maakondade keskmine tulemus kogu töös

	Keskmine tulemus	Ülesanded						
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
A-variant	29,4	4,6	4,6	4,1	4,6	3,3	2,8	5,3
B-variant	29,9	4,6	4,6	4,2	4,7	3,4	2,9	5,5
Keskmine	29,6	4,6	4,6	4,2	4,7	3,3	2,9	5,4
Keskmine %	74,0	92,7	91,7	83,2	93,3	66,8	57,6	53,7

Koolitüübiti saavutasid tasemetöös paremaid tulemusi gümnaasiumi 6. klassi õpilased (1229 õpilast), kes edestasid põhikoolis õppivaid õpilasi (128) ligikaudu kahe punkti võrra (tabel 8). Et aga valimite suurused on kümnekordse erinevusega, ei saa sedalaadi võrdlusest olulisi järeldusi teha.

Tabel 8. Tulemuste võrdlus koolitüübiti

	Keskmine tulemus	Ülesanded						
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Gümnaasium	30,1	4,7	4,6	4,2	4,7	3,4	3,0	5,5
Gümnaasiumi %	75,2	93,6	92,3	84,2	94,3	68,1	59,6	55,2
Põhikool	28,4	4,6	4,5	4,2	4,5	3,1	2,8	4,7
Põhikooli %	70,9	91,4	89,1	84,5	90,6	62,3	55,8	46,7

Kodune keel erines koolikeelest kahel Harjumaal õppival poisil, kes mõlemad tegid töö B-variandi. Nende tulemused erinesid ühe punkti võrra. Samal ajal oli tasemetöö eest 25 punkti saanud õpilase koolihinne pisut parem (3,3) kui õpilasel, kes sai töö eest 26 punkti (3).

Individuaalõppes õppivaid õpilasi osales tasemetöös 3, nemadki elasid Harjumaal. Keskmiselt said nad tasemetöös 23 punkti. Individuaalsed tulemused olid vastavalt 26, 2 ja 19 punkti. Parima punkt tulemuse saavutanud õpilase koolihinne oli 3,3 ning ülejäänutel 3.

Parandusõppes õppivaid õpilasi osales tasemetöös 8, neist 5 Harju- ja 3 Jõgevamaalt. Keskmiselt saadi töö eest 24 punkti. Parim tulemus oli 35 ja halvim 10 punkti. Harjumaal oli tulemus kehvem – keskmiselt 17,8 punkti (parim 10 ja halvim 24 punkti), Jõgevamaal sooritasid parandusõppes õppijad tasemetöö keskmiselt 34,3 punktile.

Logopeedi abi vajavaist õpilastest tegi eesti keele kui teise keele tasemetööd 26, kellest 15 oli Harjumaalt, 10 Ida-Virumaalt ning 1 Tartu maakonnast. Need õpilased saavutasid tasemetöös keskmiseks tulemuseks 22,8 punkti. Maksimaalne punktisumma oli rühmas 37 ja minimaalne 8 punkti, erinevus rühmasiseste tulemuste vahel on seega üsna suur.

Harjumaa keskmine tulemus logopeedilist abi vajavate õpilaste rühmas oli 23,1 ning koolihinne 3,2. Minimaalne tulemus oli tasemetöös 11 punkti ning minimaalne koolihinne 2,7; maksimaalne tulemus oli 35 punkti ning maksimaalne koolihinne „5“. Valdavalt püsisid nende õpilaste hinded aga „3“ piires.

Ida-Virumaal oli keskmine tulemus logopeedi abi vajavate õpilaste rühmas 21,8 ning koolihinne oli keskmiselt 3,3. Halvim tulemus oli 8 punkti, minimaalne koolihinne oli 2,3; maksimaalne tulemus oli seevastu 37 punkti ning sama õpilase koolihinne oli 4,7. Tartumaa keskmine oli 28,0 ja koolihinne 3,0.

3. TASEMETÖÖ SISULINE ANALÜÜS

Riikliku ainekava järgi peab 6. klassi lõpetaja ehk II kooliastme lõpetaja oskama:

- 1) korrigeerida oma hääldust;
- 2) lugeda õpitud teksti selgelt, veatult ning õige hääldusega;
- 3) jutustada kuuldust ja nähtust; kirjeldada sündmusi, asju ja nähtusi;
- 4) edastada kuulatud tekstist lühiteate, eakohaste TV- ja raadiosaadete sisu;
- 5) kirjutada loovtööd, kaarti ja lühiteadet, rakendades õpitud õigekirjajuhiseid;
- 6) tuletada konteksti põhjal sõnade ja väljendite tähendusi;
- 7) suhelda olmesituatsioonides, avaldada arvamust ja väljendada emotsioone;
- 8) alustada, arendada ja lõpetada vestlust, arvestades adressaati ning suhtlusolukorda;
- 9) jutustada paikkonna vaatamisväärsustest ja sündmustest;
- 10) kasutada sõna- ja keelekäsiraamatuid.

Nagu ainekavast näha on suurem rõhk suulisel keeleoskusel: kümnest ettekirjutatud oskusest hõlmab suulist väljendusoskust vähemalt seitse oskust. Siit tekib ka vastuolu tasemetöö ja ainekava vahel, sest töö on ainult kirjalikus vormis, kuigi põhirõhk ainekava järgi on suulise väljendusoskuse arendamisel.

Ainekava järgi osaleb II kooliastme õpilane vahetus eestikeelses suhtluses, kasutab oma kõnes pikemaid ja sisukamaid lauseid; valib keelevahendeid olenevalt vestluspartnerist ja suhtlusolukorrast. Sel kooliastmel suureneb endamisi lugemise osakaal. Taotlus on, et õpilane loeks ja kuulaks ka õppetööst vabal ajal eesti laste- ja noorsookirjanduse tervikteoseid ning tekstikatkeid, jõukohaseid teabe-, tarbe- ja meediatekste (teade, kuulutus, juhend, TV- ja raadiosaated jm). Loetu ja kuulatu kaudu õpib õpilane eestikeelsest kontekstist tuletama sõnade ja väljendite tähendust. Suureneb loova kirjutamise osatähtsus, et areneks keelevahendite kasutamise oskus ja vormitunnetus.

Ka siin on vastuolu ainekavaga, sest kui vaadelda tasemetöö tekstide valikut, siis ei ole neist ükski autentne, ainult viienda ülesande tekst meenutab ajaleheartiklit. Teised on nähtavalt spetsiaalselt töö jaoks konstrueeritud tekstid.

Esimeses ülesandes on antud pildid ja õpilased peavad mõistma kuuldu infot. Tekstis on info antud otseselt, mis teeb ülesande väga lihtsaks (kohati liigagi), sest võib eeldada, et õpilased on niisuguseid ülesandeid korduvalt ennegi teinud (vt õpikuid). Ülesanne mõõdab suulise teksti mõistmise oskust.

Teises ülesandes jääb vahepeal liiga palju aega, milles on niisugune info, mida õpilane ei saa kasutada (kui räägitakse vastavalt Heinost või Tatjanast). See ülesanne on märksa raskem kui esimene ja nõuab ka kognitiivset mõtlemist. Ülesandega kontrollitakse suulise teksti mõistmise oskust.

Kolmas, valikvastustega ülesanne on struktuurilt sarnane eelmisega, küll on siin valikuid kolm, mis teeb otsustamise raskemaks. Päril raske lausekonstruktsioon on *Emma on mul väga andekas inimene*, sest selline sõnajärg ei ole selles kooliastmes tavaline. Ülesanne mõõdab kirjaliku teksti mõistmise oskust.

Neljas on pealkirjastamise ülesanne. Et tekstid on koduloomadest, siis on edukaks sooritamiseks vaja lisaks keeleoskusele ka teadmisi koduloost. Siiski osutus ülesanne õpilastele testi tulemuste põhjal kergeimaks. Ülesandega kontrollitakse kirjaliku teksti mõistmise oskust.

Viiendas ülesandes tuleb täita lüngad, ette on antud kolm erinevas vormis valikut. Valikute hulgas on nii nimi-, ase-, omadus-, arv- kui ka tegusõnu. Ülesande tüüp on sarnane õppetöös tehtavate ülesannetega ja seetõttu vormiliselt õpilastele raske ei olnud. Kõige rohkem eksiti järg- ja põhiarvude vahel valides. Ülesanne mõõdab grammatika mõistmise oskust.

Kuues ülesanne on samuti lünkade täitmine. Selles on ette antud verbid algvormis, konteksti põhjal tuleb moodustada õiged vormid. Et laused on lühikesed ja lihtsad, ei olnud ülesanne eriti raske, kuigi segadust võis tekitada see, et oli vaja moodustada nii lihtmineviku- kui ka olevikuvorme. Ülesanne mõõdab verbivormide moodustamise oskust.

Seitsmes on mõeldud loovülesandena, milles on vaja kirjutada 50sõnaline kiri sõbrale. Kirja algus ja lõpp on ette antud. Ette on antud ka ülesande sisu struktuur: laagri asukoht, seal oleku aeg, ilm ja tegevused. Nagu märkis mitu õpetajat, tundub kirja kirjutamine olevat liiga varane ülesanne, sest selles kooliastmes alles hakatakse seda tüüpi tekste koostama. Pealegi on kiri nagunii 9. klassi eksamiülesanne. Ehk oleks mõttekam lasta kirjutada mingit muud tüüpi loovtöö (kirjeldus vms), millega õpilased on rohkem kokku puutunud.

Kahjuks ei ole tasemetöös ühtki ülesannet, millega õpilased saaksid demonstreerida oma suulist väljendusoskust, millele riiklikus õppekavas on põhitähelepanu pööranud. Töö ei mõõda kõiki II kooliastmes ainekava järgi saavutatavaid oskusi. Et kooliastmes on põhirõhk suulise keeleoskuse arendamisel, siis tulnuks seda mõõta suulise keeleoskuse kaudu. Samuti võiks olla sõnavaraülesandeid ainekavas toodud teemadel, kuna ainekavas on ette nähtud laiendada sõnavara.

Seitsmenda ülesande hindamisjuhendit oleks vaja muuta konkreetsemaks, sest praegu on see üpris üldsõnaline, eriti kui pingeolukorras õpilane ei suuda tööjuhendi erinevaid lauseid omavahel seostada. Liati ei ole kõik õpilased ilmselt spordilaagris olnud ega oska laagrielu ette kujutada.

Seitsmenda ülesande tegemine pidi samuti mahtuma 45 minuti sisse. Seda tundub olevat vähe, et kõik õpilased ülesandega hästi hakkama saaksid. Pealegi võib niisugune ajaline piirang takistada just loovülesande edukat sooritamist. Järgmistel aastatel võiks kaaluda, kas anda vähem ülesandeid või pikendada ülesannete tegemise aega.

4. TASEMETÖÖDE PARANDAMISE JA HINDAMISE ANALÜÜS

Töid parandati etteantud hindamiskaala järgi (<http://www.ekk.edu.ee>). Et hindamisjuhendis ei ole öeldud, kas vead tuleb lihtsalt ära märkida või ka parandada, on osa õpetajaist vead märkinud allakriipsutusega, teised need ka parandanud, kuid ühes töös on nii ära märgitud kui ka parandatud vigu.

Kahjuks leidis töid, kus seitsmendas ülesandes on jäänud vead tähele panemata või on veaks loetud ka õiged vormid. Nii on näiteks mitmes hindega „5“ märgitud töös antud seitsmenda ülesande eest 10 punkti, kuigi ülesandes on olulisi õigekirja- ja süntaksivigu. Õpilased on ülesandest aru saanud ja selle suuremalt jaolt ka nõuetekohaselt täitnud, kuid hulk grammatika- ja õigekirjavigu on parandamata või märkamata jäänud, nt *Sa küsid mind, kus ma olin suvel. Laager asus Tallinas. Seal oli väga soe ilm, aga tihti tuul puhus*; alla on kriipsutatud poolitus lauses *Me mängisi-me palli*; võis märgata eesti keelele

võõraid tarindeid *aga see kestis mitte kaua; õp(p)isime inglise keel; Ma tahan kajja laagris suvel*, mis on küll parandatud, kuid pole veaks loetud.

8 punkti vääriliseks tunnistatud ülesandes oli hindaja veaks arvanud konteksti sobivad olevikuvormid *laager asub; see on väga hea laager*. Kui tegemist on pikema projektiga ja laagris on käidud mitmel korral ning sinna kavatsetakse veelgi minna, pole põhjust olevikku vältida. Samas töös on jäänud vigu parandamata: *kahjuks ma ei mäletan; Olin laagris kask nädalat*.

9 punkti saanud ülesandes ning hindega „5” hinnatud töös olid parandamata järgmised vead: *Me koos sõbradega; tahan sõida siia veel kord*.

Hindamise erinevusi leidis hinde „5” vääriliseks tunnistatud töödes. Nii oli hinnatud avara leksikaga ja suhteliselt väheste vigadega tööd, samal ajal kui piiratud sõnavaraga ning vigu sisaldava töö seitsmes ülesanne oli saanud hindajalt 10 punkti.

Sama võis täheldada hinnetega „4” ja „3” hinnatud tööde puhul, kus seitsmenda ülesande puhul kõikus hindamine suuresti. Nii oli üks õpilane saanud 7 punkti, kui ta oli küll ülesandest saanud aru, kuid kirja tekst oli arusaamatu. Samas oli üldhinde „3” saanud õpilase kirjutatud sisult arusaadav, rikka sõnavaraga, kuid grammatikavigu sisaldav töö hinnatud 1 punktiga. 6 punkti vääriliseks on hinnatud aga töö, mis on märksa vaesema sõnavaraga ja sisutühi ning kus on ka vigu.

Valdavalt on hindega „2” märgitud töödes seitsmenda ülesande eest saadud 0 punkti, kuna kirjutis ei vasta nõuetele – on liiga lühike. Nii koosneb tekst ühes töös vaid kahest lausest: *Laager asub Kloogarandi. See laager väga ilus*. Õpilane on ilmselt küll mõistnud teemat, kuid pole suutnud kehva keeleoskuse tõttu rohkem kirjutada. Et ülesande tööjuhendis on viidatud ka kirja pikkusele (umbes 50 sõna), siis on 0 punkti põhjendatud ja õigustatud.

Kokkuvõtteks võib öelda, et vaadeldud tasemetööde parandamise kohta tekkis küsitavusi üksnes seitsmenda ülesande puhul – tuli ette väga suuri kõikumisi ning skaala erinevaid tõlgendusi. Ülejäänud ülesannete parandamisel probleeme ei olnud. Töödes oli kahe silma vahele jäänud osa vigu. Et suurem osa märkamata/märkimata vigadest ning ülesande ülehindamisest oli eeskätt üldhindega „5” õpilaste seitsmendas ülesandes, tekib küsimus hindamise teatavast tendentslikkusest. Mõistagi on loovülesannet raskem hinnata, kuid lubamatu on siiski jätta elementaarsed vead parandamata, mistõttu saadakse parem tulemus. Võib-olla saaks seda laadi probleeme vältida, kui tasemetööd hindaks kaks õpetajat.

5. PEDAGOOGIDE HINNANGUD JA ETTEPANEKUD TASEMETÖÖ KOHTA

Küsimustiku täitis 89 õpetajat, neist Ida-Virumaalt 33, Tallinnast ja Harjumaalt 42, mujalt Eestist (Pärnu, Rakvere, Tartu, Võru jm) 14.

Enamik arvas, et tasemetöö vastab **kooliastme õppesisule** sisule. Osa õpetajaid vastas küsimusele pikemalt:

- 1) *sisukas, huvitav, keskmise raskusega, hõivatud erinevad osaoskused;*
- 2) *ülesanded 1–4 olid kõigile jõukohased, keerulised tundusid lastele 6. ja 7. ülesanne;*
- 3) *veidi kerge;*

- 4) *vastab kooliastme õppesisule, kuid pole seotud 6. klassi õpiku grammatika ja sõnavaraga;*
- 5) *ülesanded on mitmekesised ja pakuvad huvi;*
- 6) *töö ei olnud raske;*
- 7) *vastab osaliselt, sest ülesandeid testi vormis õpikus ja töövihikus ei olnud, see oli õpilastele uudne;*
- 8) *huvitavad ülesanded, natuke lihtsad kuulamisülesanded;*
- 9) *tasemetöö on väga kerge;*
- 10) *tasemetöö teemad vastavad õpikule. Ülesanne nr 6 on liiga raske. Töö on liiga mahukas 45 minuti jaoks.*

On võimalik, et õpetajate kommentaarides esitatud sõnavara mittevastavuse probleem tuleneb erinevate õppekomplektide kasutamisest eri koolides. Et praegu on II ja III kooliastmes võimalik kasutada kaht erinevat õpikut, siis võiks järgmise aasta küsimustikus olla küsimus ka selle kohta, mis õpik koolis käibel on. Kokkuvõtvalt võib öelda, et raske tundus töö olevat mõnele koolile Ida-Virumaalt ja Tallinnast, kerge aga mujal Eestis asuvatele koolidele.

Tasemetöö vastavuse kohta **kooliastme õpitulemustele** vastati nõnda:

- 1) *õpitulemused on keskmised: hinded on madalamad kui tavaliselt kontrolltööde eest;*
- 2) *mõned ülesanded ja kiri tundusid uutena;*
- 3) *mõned testid on õpilastele tundmatud (nt kiri);*
- 4) *rahuldav;*
- 5) *töös kajastub õpilase loovtööoskus, sõnavara- ja grammatikaoskus, õpilastes arendatakse kuulamisoskust;*
- 6) *seoses sellega, et rühmas, kus ma õpetan eesti keelt, on mitu last, kes ei saa alati pakutud ülesannetega hakkama, siis tahaks, et oleks selline harjutuste vihik, kus oleksid sarnased ülesanded, et lapsed võiksid harjutada;*
- 7) *tulemused vastavad veerandite hinnetele;*
- 8) *jõukohane;*
- 9) *head tulemused, kõik said need hinded, mida on teeninud;*
- 10) *ülesanded olid jõukohased, peaaegu kõik õpilased said tasemetööga hakkama;*
- 11) *õpitulemused on madalamad kui tavaliselt;*
- 12) *saab näha, kuidas õpilased meeles pidasid läbivõetud materjali;*
- 13) *ei vasta kahjuks. Raskust valmistas 7. ül. Õpilased räägivad rahuldavalt, aga grammatikat teavad halvasti;*
- 14) *õpilased said tööga hakkama;*
- 15) *üks õpilane ei saanud tööga hakkama;*
- 16) *tasemetööde hinded paremad kui õpilaste veerandihinded;*
- 17) *kuna töö oli mitmekesine, nõudis kiiret reageerimist erinevatele ülesannetele, siis mõnede õpilastele tulemus oli halvem oodatust;*
- 18) *töötulemused vastasid ootustele;*
- 19) *töö vastas riiklikule õppekavale. Töö eesmärk kontrollida kuulamise, lugemise ja kirjutamise ning teksti mõistmise oskust oli saavutatud;*
- 20) *kõikide osaoskuste arendamisega/kontrollimisega oli tegemist;*
- 21) *osaliselt vastas,*

Päris palju õpetajaid oli jätnud sellele küsimusele vastamata. Tundub, et ka vastanuist ei saanud paljud aru, mida pidanuks õpitulemuste kohta kirjutama, seetõttu on ka vastused väga erinevad.

Küsimusele, mida õpetajad sooviksid veel üleriigilise tasemetöö kohta lisada, vastati:

- 1) *hea struktuur – sarnaneb algtaseme eksami struktuuriga. Täpsem võiks olla hindamisjuhend – vigade arvu võiks välja tuua;*
- 2) *variandid võiksid erineda ka tekstide sisu poolest, mitte ainult järjekorra poolest;*
- 3) *võiksid olla erinevad tekstid ja kuulamiseks linnid;*
- 4) *testi vorm oli hea, kuid 6. kl. õpilastele uudne, mis takistas esialgset mõistmist (ülesanne 5);*
- 5) *töömaht ei olnud suur. Probleeme tekkis 7. ülesande hindamisega (punktide andmine mõneti vaieldav, arusaamatuks jäi grammatika vigade lubatav arv jne);*
- 6) *tööjuhend võiks olla parem (õpetajale, nt kirja kontrollimine);*
- 7) *loomingulise osa osakaal oli tunduvalt vähem;*
- 8) *järgnevatel aastatel võiks koostada samalaadse töö, millega tulevad toime üldiselt nii madala õpivalmidusega kui kõrge õpivalmidusega õpilased;*
- 9) *enne töö koostamist tasuks uurida, mis õpiku järgi õpetatakse koolides, sest see mõjutab õpilaste sõnavara;*
- 10) *6. ülesanne – oleks võinud valida ainult ühe aja; 6. kl eristab liht- ja täisminevikku – vt töökorraldus, 7. ülesanne – kirja asemel oleks võinud olla kirjand, jutustus vmt;*
- 11) *tasemetöö on eakohane, positiivne on see, et õpilastele tahetakse sellise töö kaudu anda ülevaadet algtaseme eksami kohta.*

Nagu näha, on õpetajate kommentaarides palju asjalikke nõuandeid ja soovitusi, mida tuleks järgmisel aastal tööd koostades kindlasti arvestada.